

SOPHIA PERENNIS

The Semiannual Journal of Sapiential Wisdom and Philosophy

Vol. 17, Number 2, spring and summer 2021, Serial Number 39

The Semantics and Metaphysics of Dispositions

PP. 113-141

DOI: 10.22034/IW.2021.240463.1436

Mohammad Hosein Mohammad Ali Khalaj*

Abstract

The present paper is initially intended to provide an introduction to the literature on the metaphysics and semantics of dispositions in analytic philosophy. To this end, I characterize five semantic approaches to disposition ascriptions (the simple conditional analysis, the modified conditional analyses, the unanalyzable approach, the generic account, and the graded models) and show what kind of metaphysic is consistent with each of them. With this survey on the table, I am inclined to say that the arguments against the simple and modified conditional analyses are sufficiently good to refute these analyses. In addition to that, I put forward several arguments against the generic account and the graded model, arguing that the unanalyzable approach is preferable to its opponents. Finally, given this analyzability and the possibility of unmanifesting dispositions, I side with the kind of dispositionalism suggested by Martin and Heil.

Keywords: Dispositions, Semantics, Metaphysics, Conditional analysis, Dispositionalism.

---

* Department of Philosophy, Faculty of Letters and Human Sciences, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran. E-mail: mhmakh@gmail.com
Recived date: 6/11/2020 Accepted date: 22/12/2020

The present paper is initially intended to provide an introduction to the literature on the metaphysics and semantics of dispositions in analytic philosophy. I start with a discussion of the semantics and metaphysical problems of disposition ascriptions. The semantic problems are something like these: What does a disposition ascription mean? Is it analyzable into counterfactual conditional? Is it analyzable at all? Here are some typical examples of metaphysical problems: What is the nature of a disposition? Are there first-order, real dispositional properties? Are dispositions causally impotent? Given this understanding of the semantics and metaphysical problems concerning the disposition ascription, I characterize five semantic approaches to disposition ascriptions and show what kind of metaphysics is consistent with each of them:

1) The simple conditional analysis

The most popular approach to the semantics of disposition is the simple conditional analysis, originally suggested by Ryle (1949), according to which every disposition is equivalent to one or a set of counterfactual conditional (its antecedent is triggering the stimulus condition of the disposition and its consequent is the manifestation of the disposition). There are at least three metaphysical views which are compatible with the simple conditional analysis: Ryle (1949), Goodman (1954), and Dummett (1978)'s anti-realism, Armstrong (1969)'s realism, and Prior, Pargetter, and Jackson (1982)'s functionalism. There can be found several lines of metaphysical argument against each of these views. For example, anti-realism is not able to explain what is the truth-maker for disposition sentences; realism has difficulties in accounting for the multiple realization of dispositions, and functionalism leads to unintuitive consequences such as the causal impotence of dispositional properties.

2) The unanalyzable approach

While the simple conditional analysis was widely accepted among philosophers, Martin (1994), Johnson (1992), and Smith (1977) showed that it is vulnerable to three counterexamples: The problems of finkishness, masking, and mimicking. In finkish and masking cases, while the stimulus condition is satisfied, an external obstacle prevents the disposition from manifesting (therefore the disposition is present, whereas the counterfactual is false). In mimicking cases, when the stimulus condition is satisfied, an external agent makes an object to mimic a manifestation of a disposition (therefore the disposition is absent, whereas the counterfactual is true). The problems of finkishness and masking make clear that the counterfactual is not a necessary condition for ascribing a disposition, and the problem of mimicking demonstrates that the counterfactual is not sufficient for an ascription of a disposition. Given that a disposition is not analyzable into counterfactuals, Martin (1994) and Heil (2003) argue for the dispositionalism according to which there are real, first-order dispositional properties. In addition to this semantic motivation, there are also the metaphysical motivations (for example, the existence of unmanifested dispositions) and the physical motivation (that the fundamental physical properties are dispositional) for dispositionalism.

3) The modified conditional analysis

Some philosophers think that while the problems of finkishness, masking, and mimicking undermine the simple conditional analysis, conditional accounts of disposition can be modified to overcome these problems. There are two main versions of the modified conditional analysis: The first is Lewis (1997)'s version according to which we can avoid these problems by adding a sentence in counterfactual that says, after triggering the stimulus condition, the object retains the causal basis of the disposition. However, as Bird (1998, 2007) has shown in detail, Lewis's Strategy is still vulnerable to the masking problem. The second version of the modified conditional analysis suggested by, for example, Malzkorn (2000), Gunderson (2002), and Mumford (1998), is that, since the problems of finkishness, masking, and mimicking are raised in abnormal situations, we can avoid them by adding the conditions like "in normal condition", or "in ideal condition", or "ceteris paribus" to counterfactuals. However, as Cross (2012) has made sufficiently clear, this version of modified conditional analysis faces a dilemma: On the one hand, if they leave their qualification bare, their account would be trivially true; on the other hand, if they provide a substantive proposal for it, they face the risk of endless counterexamples. Moreover, none of the versions of modified conditional analysis can accommodate our intuition about the case of Achilles.

4) The generic account

Such difficulties lead some thinkers to set (simple and modified) conditional analyses aside and choose alternative semantics for dispositional ascriptions. One alternative semantic has been suggested by Fara is that dispositional ascriptions must be analysed in terms of generic sentences; that is, 'A is disposed to M when C' means that 'A M when C'. To the extent that generic sentences can have exceptions, the finkish, masking and mimicking can be thought of as their permissible exceptions. There are three standard objections to Fara's generic claim: the problems of absent patterns, absent stimulus conditions, and explaining the gradable aspect of dispositions. In addition, I put forward three new arguments against Fara's generic account: The first is the worry that it cannot make any metaphysical account of dispositions preferable. The second is that if we choose the predicational account of infinitive which has strong motivation, his semantic reasoning no longer works. The third is that Fara's account makes a wrong prediction about our intuition concerning exceptional dispositions.

5) The gradable views

Another alternative semantic for disposition ascription is the view that focuses on the gradable aspect of dispositions. According to Manley and Wasserman (2008)'s version of this view, a disposition can be correctly ascribed to an object if the object manifests the disposition in suitable proportions of stimulus conditions. The initial motivation for the view is that it can nicely explain the case of Achilles. However, I argue that this view faces a severe problem. While we seemingly examine the limited numbers of situations and conditions which are relevant to a disposition for ascribing it, Manley and Wasserman do not introduce a criterion for distinguishing relevant from irrelevant situations.

With this survey on the table, I am inclined to say that the unanalyzable approach to the semantics of dispositions and dispositionalist approach to the metaphysics of dispositions are more plausible than any of their rivals.

References

- Armstrong, D. M. (1969). Dispositions are causes. *Analysis*, 30(1), 23-26.
- Armstrong, D. M., Martin, C. B., & Place, U. T. (1996). *Dispositions: A debate*. Routledge.
- Bird, A., (2007), *Nature's Metaphysics: Laws and Properties*, Oxford: Oxford University Press.
- Carnap, R., (1928) *The Logical Structure of the World*, Berkeley: University of California Press
- Choi, S. (2008) Dispositional properties and counterfactual conditionals. *Mind*, 117, 795–841.
- Choi, S., & Fara, M. (2018). 'Dispositions', Stanford Encyclopedia of Philosophy, (ed.) E. Zalta, <https://plato.stanford.edu/entries/dispositions/>
- Cross, T. (2012). Recent work on dispositions. *Analysis*, 72(1), 115–124.
- Fara, M. (2005). Dispositions and habituals. *Noûs*, 39, 43–82.
- Heil, J. (2003). *From an Ontological Point of View*, Oxford: Clarendon Press.
- Johnston, M., (1992) How to Speak of the Colors, *Philosophical Studies*, 68: 221–263.
- Khalaj, M. H. M. (2019). Knowledge-how and the problems of masking and finkishness. *Synthese*, 1-19.
- Lewis, D. (1997) Finkish Dispositions. *Philosophical Quarterly*. 47, pp. 143-58.
- Manley, D. and R. Wasserman. (2008) 'On Linking Dispositions and Conditionals'. *Mind* 117 (465): 59–84.
- Martin, C. B. (1994). Dispositions and conditionals. *Philosophical Quarterly*, 44, 1–8.
- McKittrick, J. (2003) A Case for Extrinsic Dispositions, *Australasian Journal of Philosophy* 81: 155–174
- Mumford, S. (2003). *Dispositions*. Clarendon Press.
- Ryle, G., (1949.) *The Concept of Mind*, London: Penguin.
- Smith, A. D. (1977) Dispositional properties. *Mind* 86(343): 439–445.
- Vahid, H. (2019). The dispositional architecture of epistemic reasons. *Philosophical Studies*, 176(7), 1887–1904.
- Vetter, B. (2014) Dispositions without Conditionals. *Mind* 123 (489): 129–156.

مجله علمی جاویدان‌خرد، شماره ۳۹، بهار و تابستان ۱۴۰۰، صفحات ۱۱۳-۱۴۱

تأملی در سمانتیک و متافیزیکِ قابلیت‌ها^۱

محمد حسین محمد علی خلج*

چکیده

هدفِ نخستِ مقاله حاضر معرفتی مبحثِ قابلیت‌ها در فلسفه تحلیلی و روایت تاریخ آن از زاویه مسأله‌های سمانتیکی و متافیزیکی آنهاست. برای این منظور من ابتدا پرسش سمانتیکی و پرسش متافیزیکی در قبال قابلیت‌ها را از هم تفکیک می‌کنم. سپس پنج رویکرد سمانتیک مختلف به قابلیت‌ها (یعنی تحلیل شرطی ساده، تحلیل ناپذیر دانستن، تحلیل‌های شرطی اصلاح شده، تحلیل نوعی و تحلیل مدرج) و متافیزیک‌های متناظر با آنها را معرفی می‌نمایم. به نظر من نقدهایی که بر تحلیل شرطی ساده و تحلیل‌های شرطی اصلاح شده وارد آمده است برای رد آنها کافی است. من علاوه بر روایت این نقدها سه نقد جدید علیه تحلیل نوعی و دو نقد تازه نیز بر تحلیل مدرج وارد می‌کنم. در نتیجه از دید من رویکرد سمانتیکی که قابلیت‌ها را تحلیل ناپذیر می‌داند ارجح است. این تحلیل ناپذیری به همراه

۱. مقاله حاضر بخشی از ماحصل یک طرح پژوهشی (با شماره قرارداد ۵۳۰/م مورخ ۱۸/۱۱/۹۹) در موسسه پژوهشی حکمت و فلسفه ایران است که از سوی این مؤسسه حمایت مالی می‌شود. همچنین جا دارد از دو داور ناشناس مجله جاویدان خرد که نکات ایشان به بهبود مقاله حاضر انجامید تشکر نمایم. * دانش‌آموخته دکتری فلسفه از گروه آموزشی فلسفه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه شهید بهشتی. رایانامه: mhmakh@gmail.com

امکان قابلیت‌هایی که هرگز به نمایش در نمی‌آیند دلایل خوبی را برای رویکرد متافیزیکی قابلیت‌باوری فراهم می‌آورد.

کلیدواژه‌ها: قابلیت‌ها، سمانتیک، متافیزیک، تحلیل شرطی، قابلیت‌باوری.

مقدمه

از زمان شکل‌گیری حلقه وین تا به امروز، مبحث قابلیت‌ها^۱ در فلسفه تحلیلی جایگاه ویژه‌ای داشته است. برای اینکه اهمیت فلسفی قابلیت‌ها را دریابیم کافی است در نظر آوریم در حوزه‌های گوناگون فلسفه تحلیلی بسیاری از مفاهیم کلیدی بر پایه قابلیت‌ها توضیح داده شده‌اند. مثلاً در معرفت‌شناسی بسیاری از جمله معرفت‌شناسان فضیلت توجیه را مبتنی بر قابلیت‌ها شرح می‌دهند.^۲ یا در بحث از معرفت عملی رایل (۱۹۴۹) مهارت و معرفت عملی را یک یا مجموعه‌ای قابلیت می‌داند. در فلسفه ذهن یکی از رویکردهای محبوب شرح قابلیت‌ها از باور است.^۳ در بحث از عقلانیت بسیاری استدلال منطقی را مبتنی بر قابلیت‌ها توضیح می‌دهند.^۴ در فلسفه کنش ریلتون (۲۰۰۶) راهنمایی عمل را به مجموعه‌ای قابلیت فرو می‌کاهد. در متافیزیک تحلیلی قابلیت‌باوران قواعد طبیعی و علیت را مبتنی بر قابلیت‌ها شرح می‌دهند.^۵ نمونه‌هایی از این دست زیاد هستند و بهترین گواه بر اهمیت پرسش از معنا و ماهیت قابلیت‌ها به شمار می‌آیند.^۶

اگرچه پژوهشگران ایرانی در نوشته‌های انگلیسی‌شان به مبحث قابلیت‌ها پرداخته‌اند،^۷ اما تا جایی که من اطلاع دارم در نوشته‌های فلسفی به زبان فارسی توجه چندانی به این مبحث نشده است.^۸ در راستای پر کردن این خلأ مقاله حاضر می‌کوشد در درجه نخست نقش یک راهنما را در زبان فارسی برای پژوهش در مبحث قابلیت‌ها ایفا نماید. البته من در ایفای این نقش روایت‌گری خنثی نیستم و در لابه‌لای طرح مواضع دیگران، ایده‌هایی تازه را نیز در دفاع از مواضع خودم می‌آورم. من مشخصاً از زاویه سمانتیک قابلیت‌ها و نسبت آن با متافیزیک آنها تاریخ مبحث قابلیت‌ها را روایت خواهم کرد و در نهایت در قیاس با دیگر رویکردها تحلیل‌ناپذیری در ساحت سمانتیک و قابلیت‌باوری در ساحت متافیزیک قابلیت‌ها را ارجح می‌دانم. برای این منظور ابتدا پرسش سمانتیکی را از پرسش متافیزیکی در قبال قابلیت‌ها تفکیک می‌کنم.

۱- پرسش سمانتیکی و پرسش متافیزیکی

در دهه ۲۰ و ۳۰ قرن بیستم پروژه کارنپ و دیگر اصحاب حلقه وین ذیل آموزه تحقیق‌گرایی^۹ امیدهای زیادی را میان تجربه‌گرایان برانگیخته بود. یکی از چالش‌هایی که کارنپ با آن دست و پنجه نرم می‌کرد تحلیل جملاتِ حاوی اسنادِ قابلیت‌ها بود. مشکل مشخصاً این بود که از یک سو این جملات بخش مهمی از نظریه‌های علمی را تشکیل می‌دهند، اما از سوی دیگر قابلیت‌ها به خودی خود مشاهده‌پذیر نیستند و گویا بر پایه اصل تحقیق‌گرایی نباید جملاتِ حاوی آنها را معنادار دانست. کارنپ (۱۹۲۸) برای حل این معضل اسنادِ یک قابلیت را معادل دانست با اسنادِ یک شرطی که مقدم آن محرک^{۱۰} قابلیت و تالی آن نمایش^{۱۱} آن است. مثلاً اگر محرکِ قابلیتِ شکستنی بودن شیشه را خوردن جسم سخت به آن و نمایشش را شکسته شدن بدانیم، بر پایه تحلیل سمانتیکِ کارنپ «این شیشه شکستنی است» به این معناست که «اگر جسم سخت با آن برخورد کند می‌شکند». از آنجا که محرک و نمایشِ قابلیت‌های فیزیکی (مثل برخورد جسم سخت و شکستن) مشاهده‌پذیر هستند، به کمک این تحلیل سمانتیک اسنادِ قابلیت‌ها تحقیق‌پذیر می‌شدند و دیگر معضلی متافیزیکی برای اصحاب حلقه وین به شمار نمی‌رفتند. از آن زمان تا به امروز تحلیل شرطیِ قابلیت‌ها و فراتر از آن اصل تحقیق‌گراییِ کارنپ به شیوه‌های مختلف به چالش کشیده شده است؛ اما پیوند میان تحلیل سمانتیکِ قابلیت‌ها و شرح متافیزیکی از آنها همواره مورد توجه و تأیید فیلسوفان در مبحث قابلیت‌ها باقی مانده است. من در این نوشته می‌کوشم بر این پیوند و تحولات آن در این یک صده اخیر تمرکز کنم.

پیش از آنکه به سراغ انواع تحلیل سمانتیکِ اسنادِ قابلیت‌ها و متافیزیک (یا متافیزیک‌های) متناظر با آنها برویم نیاز است چند نکته تمهیدی را بیان کنیم. این نکات به ما کمک خواهد کرد درکِ بهتری از مقصودِ فیلسوفان از قابلیت‌ها در این حوزه فلسفی داشته باشیم. نخست اینکه همان‌طور که چوئی و فارا (۲۰۱۸) می‌گویند: «واژگان زیادی برای توصیف آنچه از قابلیت‌ها مراد می‌شود استفاده شده است: قدرت (واژه لاک)، قوه (واژه ارسطو)، توانایی، توان، توانمندی، گرایش، پتانسیل، تمایل، ظرفیت و امثالهم». فیلسوفان در این حوزه فلسفی عموماً مفهومِ قابلیت را جنسی عام برای این مفاهیم و مفاهیم مشابه با آن در نظر می‌گیرند. همچنین ایشان میان قابلیت‌های پنهان ۱۴ و آشکار ۱۵ نیز فرق می‌گذارند. به تعبیر الکساندر برد (۲۰۰۷: ۱۹) «تعبیر

قابلیتی آشکار با ارجاعات‌شان به یک محرک مشخص و یک نمایش مشخص صورت بندی می‌شوند. ... اما تعابیرِ قابلیتِ پنهان یا محذوف ارجاع آشکاری به محرک و نمایش‌شان ندارند». مثلاً قابلیت شکستن در اثر برخورد جسم سخت یک قابلیت آشکار است. اما مثلاً مهارت یا باور اگر نوعی قابلیت باشد، قابلیت‌هایی پنهان هستند؛ چرا که در خود این مفاهیم نیامده است که آنها قابلیت نمایش چه چیزی در اثر چه محرکی هستند. نکته آخر اینکه همان‌طور که مامفورد (۱۹۹۸: ۴) می‌نویسد در نظر فیلسوفان «ویژگی‌های قابلیت‌عموماً در برابر ویژگی‌های مقوله‌ای ۱۶ همچون شکل و ساختار قرار می‌گیرند و مقوله‌ای و غیرقابلیتی معادل با هم دانسته می‌شود».

با التفات به این نکات پرسش سمانتیک در قبال قابلیت‌ها آن است که قابلیت‌ها به چه معنایی هستند و جملات حاوی اسنادِ قابلیت را به چه معنایی می‌توان فهمید. پرسش متافیزیکی در قبال آنها اما این است که ماهیت متافیزیکی قابلیت‌ها چیست و چه چیزی در عالم واقع جملات حاوی اسنادِ قابلیت را صادق می‌کند. هر یک از این دو پرسش کلان سمانتیکی و متافیزیکی پیوندی درونی با مجموعه پرسش‌هایی جزئی‌تر دارند. مثلاً پرسش سمانتیکی با پرسش‌هایی از این دست در ارتباط است: آیا می‌توان هر قابلیت پنهان را با یک قابلیت آشکار هم‌معنا دانست؟ آیا هر قابلیت با یک نمایش یک محرک متعین می‌شود؟ نسبت اسنادِ قابلیت‌ها و اسنادِ شرطی‌ها چیست؟ اما پرسش متافیزیکی با پرسش‌هایی نظیر این‌ها در ارتباط است: آیا در عالم واقع ویژگی‌های قابلیت‌های متمایز از ویژگی‌های مقوله‌ای هستند؟ آیا ویژگی‌های قابلیت متمایز از ویژگی‌های مقوله‌ای نقشی علی ایفا می‌کنند؟ آیا ویژگی‌های قابلیت‌های درونی هستند؟ من در بخش بعد سیر پاسخ‌ها به آن دو پرسش کلان و این دو مجموعه پرسش را از زمان کارنپ تا به امروز دنبال خواهم کرد.

۲- انواع رویکردهای سمانتیکی و متافیزیکی به قابلیت‌ها

من در این بخش در سیری تاریخی ۵ دسته رویکرد به قابلیت‌ها را معرفی و ارزیابی می‌کنم. این دسته‌بندی در اصل بر اساس پاسخ‌های مختلف به پرسش سمانتیکی انجام شده است. اما در ذیل هر پاسخ سمانتیک رویکرد یا رویکردهای متافیزیکی را نیز که در پیوند با آن موضع سمانتیکی هستند طرح و نقد می‌کنم.

۱-۲- تحلیل شرطی ساده

همان‌طور که دیدیم کارنپ با بازنویسی^{۱۷} جملاتِ حاوی اسنادِ قابلیت‌ها در قالب جملاتِ شرطی به پرسش سمانتیک پاسخ می‌دهد؛ شرطی‌هایی که مقدم آنها محرکِ قابلیت‌ها و تالی آنها نمایشِ قابلیت‌ها هستند. اما از آنجا که کارنپ برای این بازنویسی از شرطی‌های مادی استفاده می‌کرد با مشکل واضح صادق بودن شرطی‌ها در نتیجه کاذب بودن مقدم مواجه می‌شد. برای حل این معضل رایل (۱۹۴۹) از شرطی‌های خلاف واقع در تحلیلِ قابلیت‌ها استفاده کرد. تحلیلِ سمانتیکِ رایل که به تحلیلِ شرطی ساده^{۱۸} معروف شده است به شرح پیش رو است:

A قابلیت D را به نمایش M در اثر محرک S داراست اگر و تنها اگر S محقق می‌شد آن‌گاه M به نمایش در می‌آمد.

رایل به پیروی از کارنپ همراه با گودمن (۱۹۵۴) و پس از ایشان دامت (۱۹۷۸) به کمکِ تحلیلِ شرطی ساده از قابلیت‌ها، یک شرح متافیزیکی از آنها عرضه می‌کنند که به موجب آن ویژگی‌هایی واقعی که مابزه‌اها قابلیت‌ها باشند در اشیاء و اشخاص وجود ندارد؛ بلکه اسنادِ قابلیت‌ها چیزی جز اسنادِ استلزاماتی منطقی (یعنی همان شرطی‌های خلاف واقع) که رفتار اشیاء یا اشخاص را توصیف می‌کنند نیست. به بیان مامفورد (۱۹۹۸: ۳۹) «آنچه رایل می‌گوید آن است که یک اسنادِ قابلیت به یک ویژگی ابژه ارجاع نمی‌دهد؛ بلکه به این واقعیت ارجاع می‌دهد که ابژه یک رفتار واقعی یا امکانی را از یک نوع خاص از خودش بروز می‌دهد». اما نکته کلیدی آن است که علاوه بر این رویکرد ناواقع‌گرایانه دست کم دو رویکرد متافیزیکی دیگر نیز با تحلیلِ سمانتیکِ قابلیت‌ها مبتنی بر تحلیلِ شرطی ساده سازگار هستند. این دو رویکرد مشخصاً عبارت‌اند از واقع‌گراییِ آرمسترانگ که در دهه ۶۰ و ۷۰ میلادی مطرح شد و کارکردگرایی ۱۹ پرپور، پارگتر و جکسون که در دهه ۸۰ میلادی عرضه گردید.

آرمسترانگ همانند رایل تحلیلِ قابلیت‌ها بر پایه شرطی‌های خلاف واقع را می‌پذیرد، اما برخلاف او مدعی است بنابر اصل صادق‌ساز ۲۰ باید چیزی در خود واقعیت ابژه‌ها و اشخاص این شرطی‌ها را صادق نماید. به بیان خودش «اگر این یک حقیقت ضروری است که این لیوان می‌شکست اگر چیزی به آن برخورد می‌کرد، این ضرورت باید از یک ویژگی لیوان ناشی شده باشد» (آرمسترانگ ۱۹۶۹: ۲۵) البته به زعم او صادق‌ساز ویژگی‌های قابلیت‌ها همان ویژگی‌های مقوله‌ای اشیاء به علاوه قوانین طبیعی هستند. مثلاً

ویژگی شکنندگی را در نظر بگیرید. به زعم آرمسترانگ (۱۹۶۹: ۲۵-۲۶) «اسناد شکنندگی مستلزم آن است که چیز شکننده در یک حالت خاص باشد. این آن حالتی است که اگر چیزی با شیشه برخورد کند به همراه این علت آغازکننده واقعاً اسباب شکستن شیشه را فراهم می‌آورد» آن ویژگی شیء که به همراه محرک یک قابلیت علت نمایش آن قابلیت می‌گردد مبنای علی ۲۱ آن قابلیت نامیده می‌شود. به باور آرمسترانگ (۱۹۹۶: ۲۳) مبنای علی ویژگی‌های قابلیت‌های ویژگی‌هایی مقولی هستند و به حکم اصل تیغ اکام ویژگی‌های قابلیت‌های چیزی جز همان مبنای علی‌شان نیستند. دقیقاً به همین دلیل بوده است که آرمسترانگ (۱۹۶۹) عنوان مقاله اصلی‌اش در مورد قابلیت‌ها را گذاشته است: «قابلیت‌ها همان علت‌ها هستند» و همچنین در همان مقاله در مورد قابلیت شکننده بودن نوشته است: «من می‌گویم این به جهت زبانی مناسب است که بگوییم شکننده بودن برابر است با یک نحوه خاص از پیوند ملوکولی ابژه شکننده» (آرمسترانگ ۱۹۶۹: ۲۶)

کارکردگرایان (پریور و دیگران ۱۹۸۲) در قبال ویژگی‌های قابلیت‌های رایل و آرمسترانگ در پذیرش تحلیل شرطی ساده هم سو هستند. آنها با آرمسترانگ در اینکه صادق‌ساز و مبنای علی ویژگی‌های قابلیت‌های همان ویژگی‌های مقوله‌ای هستند نیز موافق هستند. اما برخلاف آرمسترانگ آنها ویژگی‌های قابلیت‌های را با مبنای علی‌شان این‌همان نمی‌دانند. کارکردگرایان برای این ادعا دو استدلال دارند که یکی از آنها به استدلال تحقق چندگانه ۲۲ معروف شده است. مطابق با این استدلال «به جهت تجربی معقول است که برخی قابلیت‌های واحد در ابژه‌های متفاوت مبنای علی متفاوتی داشته باشند» (پریور و دیگران ۱۹۸۲: ۲۵۳) به بیان دیگر ویژگی‌های قابلیت‌های در اصل کارکردها و نقش‌هایی علی هستند که می‌توانند در مبنای علی متمایزی محقق شوند. یعنی مثلاً مبنای علی قابلیت شکستن ممکن است در جایی ساختار اتمی نامنظم و در جایی دیگر ارتباطات بین ملکولی ضعیف باشد. به باور کارکردگرایان از آنجا که این ویژگی‌های متمایز مبنای علی یک نقش کارکردی واحد شده‌اند، نمی‌توان این نقش واحد را با آنها این‌همان دانست.

پس تحلیل شرطی ساده تحلیلی سمانتیک از قابلیت‌هاست که سه شرح متافیزیکی متمایز (یعنی ناواقع‌گرایی رایل، واقع‌گرایی تقلیل‌گرایانه آرمسترانگ و کارکردگرایی) با آن جور در می‌آیند. افزون بر چالش‌های تحلیل شرطی ساده که در ادامه به آنها خواهیم

پرداخت ۲۳ هر یک از این سه شرح مشکلاتِ متافیزیکیِ مختص به خود را نیز دارا هستند. چنانکه آرمسترانگ بر پایه اصلِ صادق سازش نشان داد، ناواقع‌گراییِ رایج توضیح مناسبی برای صدقِ شرطی‌هایِ خلافِ واقعی که اسنادِ قابلیت‌ها مستلزم آنهاست ندارد. واقع‌گراییِ خودِ آرمسترانگ نیز علاوه بر مشکلاتِ ناشی از تحققِ چندگانه با معضلِ توضیحِ انواعِ قابلیت‌هایی که هرگز به نمایش درنیامده‌اند مواجه است؛^{۲۴} قابلیت‌هایی که شهوداً تصویب‌پذیر هستند. گفتیم آرمسترانگ صادق‌سازِ جملاتِ اسناددهندهٔ قابلیت را مبنای مقوله‌ای آنها به علاوه قوانینِ طبیعی می‌داند. او قوانینِ طبیعی را نیز بر پایهٔ رابطهٔ انواعِ کلی مقوله‌ای که در ذیل افرادِ محقق شده‌اند توضیح می‌دهد. اما اگر یک نوعِ قابلیت وجود داشته باشد اما هرگز به نمایش در نیاید، نوعِ کلی مقوله‌ای نمایش آن نیز هرگز ذیل یک فرد محقق نمی‌شود و در نتیجه در تحلیلِ آرمسترانگ نباید برای اسناد این نوعِ قابلیت‌ها صادق‌ساز در نظر گرفت. اما روشن است که این با اصلِ صادق‌سازِ خودِ او در تضاد است.^{۲۵}

کارکردگرایی در قبالِ قابلیت‌ها نیز که از کارکردگرایی در قبالِ حالت‌هایِ ذهنی الهام گرفته شده است، به مشکلاتی مشابه این رویکرد نیز دچار است. همان‌طور که کارکردگرایی در قبالِ حالت‌هایِ ذهنی این حالت‌ها را به جهتِ علی بی‌اثر می‌سازد،^{۲۶} کارکردگرایی در قبالِ قابلیت‌ها نیز آنها را به جهتِ علی بی‌اثر می‌کند. اگر علتِ واقعی مبنایِ علی مقوله‌ای است و یک قابلیت چیزی متمایز از این مبنای علی‌اش است، پس قابلیت‌ها در فرآیندِ علی نقشی ایفا نخواهند کرد. به بیانِ دیگر اگر هم مبنایِ علی به مثابه ویژگیِ واقعی درجه اول و هم خودِ قابلیت به مثابه ویژگیِ کارکردی درجه دوم هر دو علتِ یک پدیدهٔ واحد باشند، مشکلِ چندعلتی^{۲۷} پیش خواهد آمد. در نتیجه کارکردگراییِ قابلیت‌ها را بدل به شبه‌پدیدار^{۲۸} و از جهتِ علی خنثی و فاقدِ اثر می‌کند. اما این خلافِ شهودِ ماست. مامفورد شهودی بودنِ این ایده را که قابلیت‌ها نقشِ علی ایفا می‌کنند پیش‌فرض گرفته است، چنانکه می‌نویسد: «قابلیت‌ها انواعی از ویژگی‌ها هستند و ویژگی‌ها در کنش و واکنش‌های یک چیز با جهان‌ش نقش‌هایی علی را ایفا می‌کنند. این توجیه من برای تز سومم [یعنی این تز که قابلیت‌ها نقشِ علی ایفا می‌کنند] است» (مامفورد ۱۹۹۸: ۱۱۸) اما ما می‌توانیم در دفاع از این ادعا از شهوداتِ زبانی‌مان نیز کمک بگیریم. برای این منظور (و با التفات به اینکه قدرت و میل و نیرو اقسامی از قابلیت هستند) جملاتِ پیش‌رو را در نظر بگیرید:

- (۱) قدرت افراد هیچ نقشی در تاریخ ایفا نکرده است.
- (۲) میل جانداران به بقا در بقای ایشان هیچ تأثیری نمی‌گذارد.
- (۳) نیروی الکترون‌ها هیچ نقشی در کشش آنها به سوی پروتون‌ها ایفا نمی‌کند.
- این گزاره‌های غیرشهودی از این نتیجه کارکردگرایی به دست می‌آید که قابلیت‌ها جدای از مبناهای علی‌شان وجود دارند؛ اما نقشی علی ایفا نمی‌کنند.

۲-۲- غیرقابل تحلیل دانستن قابلیت‌ها

اگرچه فیدسوفانی که نام بردیم بر سر ماهیت متافیزیکی قابلیت‌ها اختلافات اساسی داشتند، اما برای دهه‌ها بر سر تحلیل شرطی ساده به مثابه تحلیل سمانتیک پذیرفتنی از قابلیت‌ها اجماع داشتند. اما در دهه ۹۰ میلادی چند مثال نقض معروف علیه تحلیل شرطی ساده مطرح شد که آن را از اساس به چالش کشید. من در ادامه سه مورد از این مثال‌های نقض را می‌آورم.

مثال جاسوسی^{۲۹}

یک سیم که قابلیت رسانایی را داراست در ذهن‌تان مجسم کنید. بر اساس تحلیل شرطی ساده این سیم قابلیت رسانایی دارد اگر و تنها اگر جریان برق به آن متصل می‌شود، آن‌گاه جریان را عبور می‌داد. حال فرض کنید دستگاهی ساخته شده است به نام جاسوس جریان برق که اگر جریان برق به این سیم وصل می‌شد تغییری در آن ایجاد می‌کرد که مانع از عبور جریان می‌شد. پس اگرچه سیم بنا به فرض در حال حاضر رساناست، اما اگر جریان برق به آن وصل می‌شد جریان را عبور نمی‌داد. پس در این مثال سیمی داریم که قابلیت رسانایی را در واقع داراست، اما تحلیل شرطی ساده به غلط پیش‌بینی می‌کند که سیم این قابلیت را ندارد.

مثال پوشش^{۳۰}

یک فنجان را در نظر بگیرید که قابلیت شکنندگی را داراست. بر اساس تحلیل شرطی ساده این فنجان قابلیت شکنندگی را دارد اگر و تنها اگر جسم سختی محکم به آن برخورد می‌کرد فنجان می‌شکست. اما فرض کنید یک موجود ماورایی وجود دارد که همواره نهبان این فنجان است به گونه‌ای که اگر جسم سختی محکم به آن برخورد می‌کرد پیش از آنکه ضربه اثر کند این موجود ماورایی پوششی دور فنجان ایجاد می‌کرد که مانع از شکستن آن می‌شد. پس

اگرچه فنجان در حال حاضر بنا به فرض شکننده است، اگر جسم سختی محکم به آن برخورد می‌کرد نمی شکست. پس در این مثال فنجانی داریم که قابلیت شکنندگی را در واقع داراست، اما تحلیل شرطی ساده به غلط پیش‌بینی می‌کند که این قابلیت را ندارد.

مثال تقلید^{۳۱}

یک بسته چوبی بسیار محکم را در نظر بگیرید. این چوب شکننده به شمار نمی‌آید. پس اگر چیز سختی با آن برخورد می‌کرد نمی شکست. اما فرض کنید مثلاً یک سنگ با آن برخورد می‌کند و طبیعی است که نمی شکند؛ اما همین برخورد سنگ با چوب پیغام هشداردهنده‌ای تولید می‌کند که برای موجودات فضایی اعلام خطر به حساب می‌آید و آنها با یک اشعه بسیار قوی بسته چوبی را پودر می‌کنند. در این مثال قابلیت شکنندگی وجود ندارد، اما شرطی خلاف واقع صادق است و وقتی چیزی با چوب برخورد کرده است شکسته است.^{۳۲}

مثال‌های جاسوسی و پوشش شرط لازم بودن شرطی خلاف واقع و مثال تقلید شرط کافی بودن آن برای اسناد قابلیت را به چالش می‌کشند. در هر دو مثال جاسوسی و پوشش محرک قابلیت محقق شده است، اما عاملی مانع از نمایش آن می‌شود. در مثال جاسوسی این عامل با تغییر ساختار درونی و در مثال پوشش بدون چنین تغییری مانع از نمایش می‌شوند. مارتین که خودش مبتکر مثال جاسوسی بود از این مثال‌های نقض نتیجه گرفت که قابلیت‌ها به جهت سمانتیک تحلیل‌پذیر به نمایش‌ها و محرک‌هایشان نیستند. او از این تحلیل‌ناپذیری سمانتیک تحلیل‌ناپذیری متافیزیکی قابلیت‌ها را نتیجه گرفت. به بیان خودش (۱۹۹۴: ۷) «اگر چنانکه دیدیم، شرطی خلاف واقع یا شرطی قوی نتواند قابلیت‌ها را توضیح دهد، آنگاه چاره‌ای نداریم جز اینکه نیروها یا قابلیت‌های درجه اول^{۳۳} واقعی را بپذیریم».

مارتین در اینجا چند گام فشرده را با هم برداشته است که بد نیست بر روی آنها تمرکز کنیم.^{۳۴} او از اینکه نمی‌توان ویژگی‌های قابلیت‌ها را بر پایه شرطی‌های خلاف واقع توضیح داد نتیجه گرفته است که از اساس نمی‌توان ویژگی‌های قابلیت‌ها را بر پایه محرک و نمایش قابلیت‌ها که ویژگی‌هایی مقوله‌ای هستند توضیح داد. همچنین او از اینکه نمی‌توان ویژگی‌های قابلیت‌ها را بر پایه ویژگی‌های مقوله‌ای محرک و نمایش توضیح داد نتیجه گرفته است که اساساً نمی‌توان ویژگی‌های قابلیت‌ها را بر پایه

ویژگی‌های مقوله‌ای توضیح داد. با التفات به اینکه ویژگی‌ها دو دسته کلی قابلیت‌ی و مقوله‌ای هستند، اگر نتوان ویژگی‌های قابلیت‌ی را با ویژگی‌های مقوله‌ای توضیح داد، باید برای آنها مابه‌ازایی واقعی در نظر گرفت و در نتیجه ما محکوم خواهیم بود به اینکه در کنار ویژگی‌های مقوله‌ای واقعی در خود عالم ویژگی‌های قابلیت‌ی واقعی را نیز فرض بگیریم. ممکن است اعتراض شود که مارتین به چه حقی این چند گام را برداشته است و چگونه از تحلیل‌ناپذیر بودن ویژگی‌های قابلیت‌ی در یک مورد خاص (یعنی شرطی‌های خلاف واقع) تحلیل‌ناپذیری کلی آنها را نتیجه گرفته است؟! در پاسخ باید گفت که این برعهده مدافعان تحلیل‌پذیری قابلیت‌هاست که شیوه‌های دیگری برای تعریف و توضیح آنها بر پایه ویژگی‌های مقوله‌ای ارائه کنند. مارتین شیوه اصلی تحلیل قابلیت‌ها که مورد پذیرش مدافعان تحلیل‌پذیری قابلیت‌ها تا آن زمان بوده است (یعنی شیوه تحلیل بر پایه شرطی‌های خلاف واقع) را به چالش کشیده است و در نبود شیوه جایگزین، مجاز است که تحلیل‌ناپذیری کلی قابلیت‌ها را نتیجه بگیرد.

رویکرد مارتین و پیروان او که مدعی‌اند نمی‌توان محمول‌های قابلیت‌ی را بر پایه محمول‌های مقوله‌ای تعریف کرد و در نتیجه باید قابلیت‌ها را ویژگی‌هایی واقعی و ذاتی برای ایزه‌ها و اشخاص دانست به قابلیت‌باوری ۳۵ یا ذات‌گرایی قابلیت‌ی ۳۶ معروف شده است. پس یک رویکرد سمانتیک متفاوت به قابلیت‌ها که آنها را به جهت سمانتیک‌ی تحلیل‌ناپذیر به شرطی‌ها می‌داند به یک رویکرد متافیزیکی متفاوت به آنها می‌انجامد که قابلیت‌ها را ویژگی‌هایی واقعی و ذاتی اشیاء می‌داند که قابل فروگاهی به ویژگی‌های مقوله‌ای نیست.

اما تنها انگیزه پذیرش قابلیت‌باوری این انگیزه سمانتیک‌ی نیست. بلکه مدافعان این ایده یک دلیل متافیزیکی نیز برای آن می‌آوردند که به موجب آن رویکردهای تقلیل‌گرا نمی‌توانند قابلیت‌هایی را که هرگز به نمایش در نمی‌آیند توضیح دهند. به بیان جان هایل (۲۰۰۳: ۱۹۸) «یک قابلیت یک رابطه با نمایش‌های واقعی یا ممکن خودش ... نیست. یک قابلیت می‌تواند نمایش‌داده‌نا شده باقی بماند». البته بعید است که بتوان این ادعا را که یک قابلیت می‌تواند نمایش‌داده‌نا شده باقی بماند، به همه قابلیت‌ها تعمیم داد. ۳۷ اما از سوی دیگر برای اقامه آن دلیل متافیزیکی نیازی هم نیست که این ادعا را به همه قابلیت‌ها تعمیم داد. مهم آن است که بسیاری از قابلیت‌ها می‌توانند همواره وجود داشته باشند بدون اینکه هرگز به نمایش درآیند. مثلاً یک شیشه می‌تواند همواره شکستنی

باقی بماند بدون اینکه هرگز شکسته شود. این به این معناست که قابلیت شکستنی بودن به جهت متافیزیکی بر نمایش آن مقدم است؛ پس قابلیت‌هایی وجود دارند که نمی‌توان آنها را به نمایش‌های مقوله‌ای شان فروکاست. ۳۸ علاوه بر این انگیزه‌های سمانتیکی و متافیزیکی برخی قابلیت باوران یک انگیزه فیزیکی نیز برای پذیرش این رویکرد آورده‌اند. مشخصاً برد (۲۰۰۷) مدعی است ذرات بنیادین (مثلاً الکترون و پروتون) بر پایه ویژگی‌های قابلیت‌شان تعریف می‌شوند و از آنجا که این ذرات ویژگی‌های مقوله‌ای بنیادی‌تری ندارند که مبنای علی آنها شوند باید همین ویژگی‌های قابلیت‌شان را ویژگی‌هایی ذاتی دانست. پس انگیزه‌هایی سمانتیکی، متافیزیکی و فیزیکی از قابلیت‌باوری دفاع می‌کنند.

قابلیت‌باوری دو رویکرد کلاسیک به علیت در فلسفه تحلیلی یعنی رویکرد هیومی لوئیز و رویکرد ضرورت‌اسمی^{۳۹} آرمسترانگ را به چالش می‌کشد. در نتیجه عجیب نیست که مخالفان زیادی داشته باشد و به شیوه‌های گوناگون به آن حمله شده باشد. بسیاری از مخالفان قابلیت‌باوری همان انگیزه سمانتیک آغازین آن را به چالش می‌کشند و مدعی‌اند این نتیجه‌گیری که اسنادهای قابلیت‌ها اساساً تحلیل‌ناپذیر هستند شتاب‌زده است. آنها تحلیل‌های شرطی اصلاح‌شده‌ای را پیشنهاد می‌دهند که در قسمت بعد به آنها خواهم پرداخت. اما مخالفان دلایلی متافیزیکی نیز برای مخالفت‌شان با قابلیت‌باوری عرضه کرده‌اند. این دلایل را می‌توان به صورت پیش‌رو خلاصه کرد: قابلیت‌باوری از دو نوع خارج نیست: یا یگانه‌انگاری قابلیت است که همه ویژگی‌ها را قابلیت به شمار می‌آورد یا دوگانه‌انگاری قابلیت است که برخی ویژگی‌ها را قابلیت و برخی دیگر را مقوله می‌داند. یگانه‌انگاری قابلیت با مشکل عدم توضیح واقعیت جهان و همچنین انواعی از تسلسل مواجه می‌شود. دوگانه‌انگاری قابلیت با مشکل عدم توضیح رابطه ویژگی‌های قابلیت و مقوله‌ای، رازآلود بودن مفهوم قابلیت واقعی و همچنین نقض اصل تیغ اکام مواجه می‌شوند. قابلیت‌باوران به شیوه‌های مختلف در برابر این اعتراضات مقاومت کرده‌اند. برد (۲۰۰۷) به معضلات یگانه‌انگاری قابلیت و مارتین (۱۹۹۶) و مامفورد (۱۹۹۸) و هایل (۲۰۰۳) به معضلات دوگانه‌انگاری قابلیت پاسخ داده‌اند.

۳-۲- تحلیل‌های شرطی اصلاح‌شده

ایده این رویکردهای سمانتیک آن است که اگرچه مثال‌های نقض جاسوسی و پوشش و تقلید نشان می‌دهند تحلیل شرطی ساده غلط است، اما می‌توان تحلیل‌های شرطی

اصلاح شده‌ای پیشنهاد داد که با این مثال نقض‌ها مواجه نشوند. در آن صورت مشکلی برای رویکردهای متافیزیکی تقلیل‌گرایانه نیز به وجود نخواهد آمد.^{۴۰} در این دو سه دهه اخیر اقسام گوناگونی از تحلیل‌های شرطی اصلاح شده برای پاسخ به مثال نقض‌های گفته شده عرضه گردیده است. من اما به دو مورد از مهم‌ترین اقسام آنها اشاره می‌کنم. مشهورترین تحلیل شرطی اصلاح شده را دیوید لوئیز پیشنهاد کرده است. شهودی که در پس تحلیل لوئیز قرار دارد آن است که در مثال جاسوسی اندکی پس از محقق شدن محرک، یک عامل بیرونی مبنای علی قابلیت مورد نظر را از بین می‌برد و مانع از نمایش آن قابلیت می‌شود. در نتیجه ما باید در تحلیل مان قید حفظ ویژگی قابلیت و مبنای علی آن پس از تحقق محرک را قرار دهیم. بر این اساس او (۱۹۹۷: ۱۵۷) می‌نویسد: «تحلیل شرطی اصلاح شده ما به صورت پیش روست:

X این قابلیت را دارد که در زمان **t** پاسخ **r** را به محرک **S** بدهد اگر و تنها اگر برای یک ویژگی درونی **B** که **X** آن را در زمان **t** دارد در زمان **t'** پس از **t** اگر محرک **S** برای **X** در زمان **t** محقق می‌شد و **X** آن ویژگی **B** را تا زمان **t'** حفظ می‌کرد **S** و داشتن ویژگی **B** به وسیله **X** با هم علت کامل دادن پاسخ **r** از سوی **X** باشند».

نقد‌های سمانتیکی و متافیزیکی مختلفی بر شرح اصلاح شده لوئیز وارد شده است. مهم‌ترین نقد را که ماهیتی سمانتیک دارد برد بر آن وارد کرده است. به ادعای برد شرح لوئیز اگرچه مشکل جاسوسی را حل می‌کند، اما همچنان با مشکل پوشش (یا به تعبیر خود برد پادزهر^{۴۱}) مواجه است. به بیان خود او (۱۹۹۸: ۲۲۸) «در مثال‌های پادزهر مقدم محقق شده است، اما شرطی نه. چرا که مبنای علی شکستگی همچنان باقی می‌ماند و چیزی هم با شیشه برخورد می‌کند ... اما شیشه نمی‌شکند» چرا که در مثال‌های پوشش و پادزهر عامل مخل بدون ایجاد تغییر در ویژگی‌های درونی شی مانع از نمایش قابلیت می‌شود.^{۴۲، ۴۳}

دسته دوم از تحلیل‌های شرطی اصلاح شده‌هایی هستند که تصور می‌کنند با افزودن قیدهایی همچون "بودن در شرایط طبیعی یا ایده‌آل" می‌توانند مثال‌های جاسوسی، پوشش و تقلید را حل کنند. بسیاری از جمله مامفورد (۱۹۹۸)، مالزکورن (۲۰۰۰)، گاندرسون (۲۰۰۲) و چوئی (۲۰۰۸) چنین تحلیلی را به کار گرفته‌اند. مثلاً مالزکورن (۲۰۰۰: ۵۶) می‌نویسد: «به نظر می‌رسد که ما معمولاً قابلیت‌ها را (به ابژه‌ها)

ذیل شرایط طبیعی اسناد می‌کنیم و ابژه‌ای که به یک دستگاه جاسوسی متصل هست در شرایط طبیعی برای اسناد قابلیت متناظرش قرار ندارد». اگر قید بودن در شرایط طبیعی بتواند تحلیل شرطی را به گونه‌ای اصلاح کند که این مثال‌های نقض را کنار بگذارد روشن است که تحلیلی قابل دفاع خواهد بود. اما این دسته تحلیل‌ها هم با معضلات سمانتیک متعددی مواجه شده هستند. کروس (۲۰۱۲: ۳-۴) یک اعتراض استاندارد به آن‌ها را به خوبی صورت‌بندی کرده است:

«اعتراض استاندارد به چنین تلاش‌هایی برای اصلاح [تحلیل شرطی قابلیت‌ها] آن است که همه آنها یا باید قیودی را که به کار گرفته‌اند فاقد محتوا باقی بگذارند و در نتیجه با اتهام بی‌مایه بودن شرح‌شان مواجه شوند. (در چنین شرایطی به نظر می‌رسد غیرطبیعی یا غیرایده‌آل بودن چیزی غیر از شرطی که در آن اگر محرک X محقق می‌شد به نمایش در نمی‌آمد نیست)؛ یا آنها باید شرح دارای محتوایی برای قیودشان بیاورند و در نتیجه در خطر رویایی با مثال‌های نقض دیگری که می‌توانند به بی‌شمار شکل درآیند قرار بگیرند.»^{۴۴}

اما علاوه بر این اعتراض منلی-وازرمن مشکل سمانتیک دیگری را برای راهبرد اسناد به شرایط طبیعی یا ایده‌آل به کمک مثال پاشنه آشیل توضیح می‌دهند. یک بلوک محکم آهنی را در نظر بگیرید. این بلوک اگرچه بسیار محکم است، اما همانند آشیل تنها یک نقطه ضعف دارد که اگر از یک زاویه خاص با یک شدت خاص بر روی یک نقطه خاصش بیفتد پودر می‌شود. آن‌طور که منلی-وازرمن (۲۰۰۸: ۶۶۵) می‌نویسند: «این بلوک پاشنه آشیل دارد؛ اما این قطعاً غلط است که در بستر روزمره بگوییم که این بلوک شکننده است ... این بلوک در یک موقعیت خیلی خاص شکستن را تقلید می‌کند» پس منلی-وازرمن مثال پاشنه آشیل را به مثابه یک مثال تقلید در نظر می‌گیرند. اما تفاوت این مثال با مثال تقلید پیشین آن است که افتادن از یک زاویه خاص با یک شدت خاص بر روی یک نقطه خاص یک وضعیت کاملاً طبیعی است و هیچ چیز غیرطبیعی در آن نیست. پس تحلیل‌های شرطی اصلاح‌شده‌ای که از قید بودن در شرایط طبیعی استفاده می‌کنند به غلط پیش‌بینی می‌کنند که بلوک در مثال پاشنه آشیل در بستر روزمره نیز شکننده به شمار می‌آید. پس در مجموع به نظر من هر دو نمونه راهبرد تحلیل شرطی اصلاح‌شده با معضلات عدیده‌ای مواجه هستند.

۴-۲- تحلیل نوعی فارا

مشکلات تحلیل‌های شرطی ساده و اصلاح شده به حدی بود که عده‌ای همچون فارا به کلی آنها را کنار بگذارند و بکشند سمانتیک دیگری برای اسناد قابلیت‌ها بیابند. فارا مشخصاً کوشید از جملات نوعی^{۴۵} برای چنین تحلیلی بهره ببرد. جملات نوعی، یا آن طور که فارا آنها را می‌نامد جملات عادت،^{۴۶} جملاتی از این دست هستند: "من سیگار می‌کشم هنگامی که عصبانی می‌شوم" یا "شیر شکار می‌کند هنگامی که گرسنه می‌شود." نکته مهم در مورد این جملات آن است که استثناء‌بردار هستند. یعنی جمله اول درست است حتی اگر من یک بار که عصبانی می‌شوم سیگار نکشم. یا جمله دوم درست است حتی اگر یک شیر گرسنه بشود و شکار نکند. فارا مدعی است از آنجا که این جملات استثناء‌بردار هستند می‌توان مثال‌های جاسوسی و پوشش و تقلید را استثناءهای مجاز آنها دانست و در نتیجه بر مشکلات ناشی از آنها فائق آمد. به بیان خود فارا (۲۰۰۵: ۶۳) «درحالی‌که این شرطی که "اگر جان گرسنه می‌شد غذا می‌خورد" به وسیله چنین استثناهایی [یعنی مثال‌های پوشش] غلط می‌گردند، جملاتی با این شکل که "Ms N" را به نمایش درمی‌آورد هنگام "C" که به جملات عادت معروف هستند غلط نمی‌شوند و در نتیجه برای شرح اسنادهای قابلیت‌ها حاضر و آماده هستند، چرا که حتی در مثال‌های پوشش نیز می‌توانند صادق باشند» بر این اساس فارا (۲۰۰۵: ۷۰) تحلیل پیش‌رو را برای قابلیت‌ها ارائه می‌کند:

«"N قابلیت نمایش M را در هنگام C دارد" درست است اگر و تنها اگر N یک ویژگی درونی داشته باشد که به موجب آن Ms N را به نمایش دریاورد هنگام C». اما به باور من تحلیل نوعی فارا نیز پذیرفتنی نیست. وازرمن (۲۰۱۱) سه نقد را بر این تحلیل سمانتیک وارد کرده است که من فهرست‌وار به آنها اشاره می‌کنم و پس از آن سه نقد و نگرانی جدید را در مورد آن مطرح خواهم کرد. نخستین نقدی که وازرمن طرح می‌کند به تعبیر خودش مشکل الگوهای غایب ۴۷ است. مقصود او از این تعبیر همان قابلیت‌هایی است که هرگز به نمایش در نمی‌آیند. در آن صورت به نظر می‌رسد جمله نوعی و عادت در مورد آنها نادرست است، اما اسناد قابلیت به آنها شهوداً درست است. به بیان وازرمن (۲۰۱۱: ۱۳) «اگر یک قابلیت به نمایش در نیاید، الگوی رفتاری نیز وجود نخواهد داشت. اگر الگوی رفتاری وجود نداشته باشد جملات مشخص‌کننده [یعنی همان جملات نوعی] متناظر با آن نامناسب خواهد بود. به عنوان مثال این به نظر

غلط می‌رسد که بگوییم "گلدان می‌شکند هنگامی که می‌افتد" اگر گلدان هرگز نیافتد یا نشکند». نقدِ دیگرِ وازرمن مربوط به مشکلِ شرایطِ محرکِ غایب ۴۸ است. (۱۶:۲۰۱۱) مقصود آن است که برخی از قابلیت‌ها اصلاً محرک ندارند. یعنی مثلاً من این قابلیت را دارم بدون هیچ دلیلی عصبانی شوم. جملاتِ نوعی و عاداتی (همانندِ شرطی‌ها) به خاطر فرض گرفتنِ شرایطِ C نمی‌توانند این نحوه اسنادِ قابلیت‌ها را توضیح دهند. مشکلِ سومی که وازرمن برمی‌شمرد آن است که با تحویل بردنِ اسنادِ قابلیت‌ها به اسنادِ جملاتِ نوعی نمی‌توانیم وجهِ مدرج و مقایسه‌ای قابلیت‌ها را در ست توضیح دهیم. یعنی مثلاً من ممکن است قابلیتِ بیشتری به سیگار کشیدن هنگام عصبانی شدن نسبت به علی داشته باشم، ولی این مستلزم این نیست که من نسبت به علی بیشتر سیگار بکشم هنگامی که عصبانی می‌شوم. ۴۹

اما افزون بر نقدهای وازرمن به نظر من دستِ کم یک نگرانی و دو نقدِ دیگر را نیز می‌توان در موردِ تحلیلِ فارا طرح کرد. نگرانی من در موردِ این تحلیلِ سمانتیک آن است که روشن نیست در توجیه کدام شرح متافیزیکی پیشنهاد داده شده است. مرورِ تاریخی ما نشان می‌دهد که یک شرح سمانتیک از این جهت حائز اهمیت است که راه را برای یک یا چند شرح متافیزیکی هموار می‌کند. مثلاً تحلیلِ شرطی امکانِ رویکردهای متافیزیکیِ تقلیل‌گرایانه را فراهم آورد و تحلیل‌ناپذیر بودنِ انگیزه‌ای برای رویکردهای قابلیت‌باور. اما روشن نیست تحلیلِ سمانتیکِ فارا ما را به چه متافیزیکی رهنمون می‌کند. ما خود مفهومِ قابلیت را می‌فهمیم و برای فهم آن نیاز به تحویل به جملاتِ دیگری نداریم. پس ارزشِ فلسفیِ تحلیلِ فارا به فرضِ صحت روشن نیست. نقدِ دوم من یکی از ادعاهایی را که او در حین پیشبردِ تحلیل‌اش طرح می‌کند به چالش می‌کشد. او در تحلیلِ سمانتیک‌اش بر پایهٔ اصلِ ترکیب‌مندی ۵۰ از تحلیلِ اجزاء اسنادِ قابلیت شروع می‌کند. یکی از این اجزاء در اسنادِ انگلیسیِ قابلیت‌ها مصدرها هستند. یعنی مثلاً to M در جملهٔ پیشِ رو:

[1] N is disposed to M When C

فارا (۲۰۰۵: ۶۲) در تحلیلِ این جزء می‌نویسد: «یک اصل به صورتِ گسترده پذیرفته شدهٔ سیتتکس آن است که عبارت‌های مصدری باید فاعل داشته باشند» او تصور می‌کند فاعلِ عبارتِ مصدری همان فاعلِ جملهٔ اسناد دهندهٔ قابلیت یعنی N است. فارا از این طریق از تحلیلِ سمانتیکِ اسنادِ قابلیت‌ها به جملهٔ نوعی می‌رسد که اپراتورِ is

disposed to یا به تعبیرِ فارا اپراتورِ DISP بر سر آن آمده است. فارا (۲۰۰۵: ۶۳) به دو طریقِ پیشِ رو نتیجهٔ تحلیلِ سمانتیکش تا اینجا را بیان می‌کند:

[2] N is disposed: N Ms When C

[3] DISP (N Ms When C)

او در گامِ آخرِ تحلیلِ سمانتیک‌اش با تحلیلِ اپراتورِ DISP چند قید بر جملهٔ نوعیِ درونِ این اپراتور می‌گذارد که ما در اینجا با آن کار نداریم. آنچه در اینجا برای ما موضوعیت دارد آن است که روشن نیست او بتواند از جملهٔ [1] به سادگی به جملاتِ [2] و [3] برسد. به عبارتِ دیگر روشن نیست بتوان to M When C را معادل با جملهٔ نوعیِ N Ms When C در نظر گرفت. این درست است که در نظریهٔ سینتکس یک ضمیرِ پنهانِ PRO برای مصدرها در نظر گرفته می‌شود. اما واقعیت آن است که دو رویکردِ مقابلِ هم در رابطه با PRO وجود دارد. یک رویکرد گزاره‌ای که مرجعی برای PRO در نظر می‌گیرد و عبارتِ مصدری را بدل به یک گزاره می‌کند. یک رویکردِ معمولی که مرجعی برای PRO در نظر نمی‌گیرد و عبارتِ مصدری را با یک محمول معادل می‌داند.^{۵۱} فارا تنها به رویکردِ نخست یعنی رویکردِ گزاره‌ای اشاره می‌کند و آن را به نحوِ جزمی به کار می‌گیرد. اما اگر رویکردِ معمولی درست باشد، ما از تحلیلِ سمانتیکِ مصدر به جملهٔ نوعی نخواهیم رسید و کلّ راهی که فارا در تحلیلِ سمانتیک‌اش رفته است زیر سؤال خواهد رفت. فارا دستِ کم باید دلیلی برای رجحانِ رویکردِ گزاره‌ای در تحلیلِ مصدر در اسنادِ قابلیت‌ها می‌آورد و گزینشِ جزمی آن پذیرفتنی نیست.

نقدِ دوم من به نوعِ خاصی از قابلیتِ بازمی‌گردد که می‌توان آن را قابلیتِ استثنائی نامید. مثلاً مسی قابلیتِ استثنائیِ پوکر در فوتبال (یعنی زدنِ چهار گل در یک بازی) را دارا است. اما در هزاران بازی رسمی که انجام داده است تنها ۵ بار پوکر کرده است. فرض کنیم او در یک هزارم از بازی‌هایش موفق به پوکر شده است. تحلیلِ نوعیِ فارا از اسنادِ این قابلیتِ استثنائی به مسی به این جملهٔ نوعی می‌انجامد که "مسی پوکر می‌کند هنگامی که فوتبال بازی می‌کند". اما این جمله شهوداً به هیچ وجه درست نیست. مسی تنها در یک هزارم از بازی‌هایش پوکر کرده است و مسخره است که بگوییم مسی هنگامی که فوتبال بازی می‌کند پوکر می‌کند. ۵۲ در نظر داشته باشید این نقد با نقدِ نخستِ وازرمن مبتنی بر الگوهای غایب متفاوت است. در آنجا قابلیتِ شکستن به نمایش در نمی‌آید چرا که محرکِ آن هرگز محقق نشده است. اما در اینجا محرکِ پوکر

کردن یعنی فوتبال بازی کردن بارها محقق شده است. با توجه به همه این مشکلات به نظر نمی‌رسد بتوان تحلیلِ نوعیِ فارا را پذیرفت.

۲-۵- تحلیلِ مدرج از قابلیت‌ها

مثال پاشنه آشیل از منلی-وازرمن را به یاد بیاورید. آن مثال همانند همه مثال‌های دیگر تقلید در اصل نشان می‌دهند که با یک بار به نمایش در آوردن یک قابلیت از سوی یک ابژه یا شخص نمی‌توان آن قابلیت را به ایشان نسبت داد. بلکه تعداد کافی از نمایش‌ها لازم است که یک قابلیت اسناد شود. این مثال انگیزه آغازینی را برای منلی-وازرمن (۲۰۰۸: ۷۶) فراهم آورده است که تحلیلِ پیش‌رو از اسنادهای قابلیت‌ها را مبتنی بر ویژگیِ مدرج بودن آن‌ها پیشنهاد دهند:

« N قابلیت به نمایش در آوردن M را هنگام C داراست اگر و تنها اگر $M N$ را در تعداد مناسبی از نمونه‌های C به نمایش درمی‌آورد.

اینکه چه تعدادی تعداد مناسبی است نه تنها به محمولِ قابلیت که در اینجا مدنظر است بلکه به بستر سخن نیز وابسته است. در نظر داشته باشید که هر مورد C را می‌توان یک محرک متمایز دانست. مثلاً در مورد یک شیشه با ثابت در نظر گرفتن باقی شرایط افتادن از یک متری یک مورد C و افتادن از دو متری مورد C دیگری است. منلی-وازرمن (۲۰۰۸: ۷۶-۷۷) پنج مزیت را برای شرح شان برمی‌شمرند: ۱- توضیح مثال پاشنه آشیل ۲- تبیین وجه مدرج قابلیت‌ها ۳- یافتن مکانیزمی برای وابستگی به بستر ۴- حل مشکلات جاسوسی و پوشش و ۵- توضیح قابلیت‌های بدون محرک. مثال پاشنه آشیل مشکلی برای این شرح ایجاد نمی‌کند، چون بلوک آهنی به تعداد کافی شکستن را به نمایش در نمی‌آورد. از آنجا که در تحلیل منلی-وازرمن تعداد نمایش‌ها مدنظر قرار گرفته است می‌توان بر اساس آن وجه مدرج و مقایسه‌ای قابلیت‌ها را نیز توضیح داد. مزیت سوم یعنی وجه بسترمند قابلیت‌ها نیز به ادعای ایشان بر پایه همان تعداد نمایش‌های کافی در هر بستر توضیح داده می‌شود. در مورد مزیت چهارم یعنی حل مشکلات جاسوسی و پوشش ایشان می‌نویسند:

«به سادگی می‌توانیم ببینیم که این شرح مانع از ایجاد دو مشکل سنتی برای تحلیل‌های شرطی می‌شود. چرا که طرف راست دوشروطی ما صادق است حتی اگر یک ابژه در نمونه‌های "بد" باشد که در آن‌ها قابلیت‌اش جاسوسی شده یا پوشش داده شده است.

همه آنچه مورد نیاز است آن است که ابژه در تعداد مناسبی از نمونه‌های محرک‌اش می‌شکست و این شامل نمونه‌های جاسوسی شده و پوشش داده شده نیز خواهد شد» (همان)

در مورد مزیت پنجم یعنی توضیح قابلیت‌های بدون محرک هم بنا به ادعای منلی-وازرمن (۲۰۰۸: ۷۷) «از آنجا که موارد C در دامنه‌ای که ما در نظر گرفته‌ایم به هیچ رو محدود نشده است، شرایط محرک غایب مشکلی برای [شرح ما] ایجاد نمی‌کند» یعنی در چنین شرایطی همه حالت‌های ممکن مدنظر قرار می‌گیرند.

یک تحلیل دیگر از قابلیت‌ها از سوی باربارا وتر عرضه شده است که آن هم اساس‌اش را بر ویژگی مدرج بودن قابلیت‌ها گذاشته است و به تحلیل منلی-وازرمن شباهت دارد. وتر (۲۰۱۴: ۱۳۴-۱۳۵) تحلیل‌اش را به صورت پیش رو صورت‌بندی می‌کند: «یک قابلیت به وسیله نمایش متعین می‌شود: این قابلیت، قابلیت نمایش M است؛ همین. ماهیت مدال آن نیز مدالیتی امکانی است که به بهترین شکل (اجمالاً) به وسیله "x can M" صورت‌بندی می‌شود.»

تعیین یک قابلیت تنها بر پایه نمایش‌اش بیش از همه با آن قابلیت‌هایی سازگار است که هیچ محرکی ندارند. به ادعای وتر تحلیل‌های شرطی و نوعی هیچ راهی برای توضیح این قابلیت‌ها ندارند. وتر برای ارائه شرحی یک‌دست از قابلیت‌ها این قابلیت‌های بدون محرک را الگو قرار داده است و مفهوم محرک را برای قابلیت‌هایی که محرک دارند داخل در مفهوم نمایش‌شان آورده است. نکته مهم آن است که وتر نمونه‌های سرمشق‌گونه قابلیت‌های پنهان را که ما در زبان روزمره به کار می‌گیریم نه بر پایه مدالیتی صرف توازن‌ستن بلکه با "به سادگی توازن‌ستن" توضیح می‌دهد. به تعبیر خودش (۲۰۱۴: ۱۳۱) «در این نگاه یک گلدان شکننده چیزی است که می‌تواند به سادگی بشکند؛ ... یک فرد تندخو کسی است که به سادگی عصبانی می‌شود» ۵۳ اینکه محقق شدن در چند جهان ممکن کافی است تا قید به سادگی برآورده شود همانند شرح منلی-وازرمن به وسیله بستر مشخص می‌شود.

این دو تحلیل مدرج قطعاً شرح‌های بهتری در قیاس با تحلیل‌های پیشین هستند. یکی از مزایای آنها در قیاس با تحلیل‌ها فارا آن است که از آنجا که قابلیت‌ها را تنها بر پایه نمایش و محرک‌شان توضیح می‌دهند در صورت صحت می‌توانند در یک متافیزیک تقلیل‌گرایانه به کار آیند. اما من همچنان یک نقد و نگرانی جدی در قبال این تحلیل‌ها

دارم. من بر روی منلی-وازرمن تمرکز می‌کنم، اما به نظر می‌توان این نقد و نگرانی را به تحلیل وتر نیز تعمیم داد. نقد من بر این شهود استوار است که بعید است ما برای اسنادِ قابلیت‌ها همهٔ مواردِ C را مدنظر قرار دهیم؛ بلکه یک دامنهٔ محدود از حالت‌ها را در نظر می‌گیریم. یک مشکل آن است که در آن صورت هر قابلیت در بی‌نهایت حالت ممکن محرک‌هایش محقق می‌شود و امکان مقایسهٔ بی‌نهایت حالت ممکن با هم محل سؤال است. منلی-وازرمن در پاسخ به نقدی مشابه با این مثال می‌زنند که بین ۱ تا ۲ متر و ۲ تا ۱۰۰ متر هر دو بی‌نهایت نقطه نهفته است اما «یک معنی از "کمتر" وجود دارد که در آن نقاط کمتری میان ۱ تا ۲ متر نسبت به ۲ تا ۱۰۰ متر وجود دارد» (منلی-وازرمن ۲۰۰۸: ۷۹). اما به نظر من این قیاسی مع‌الفارق است. در اینجا فاصلهٔ میان اعداد به نحو پیوسته فهمیده می‌شود درحالی‌که در تغییر محرک‌های گوناگون یک قابلیت ما باید به نحو گسسته فکر کنیم و عوامل گوناگون را در نظر بگیریم. ذهن ما ظرفیت این بی‌نهایت تغییر گسسته را ندارد. پس باید با معیاری حالت‌های مربوط را جدا کرد و حالت‌های نامربوط را کنار گذاشت. اما نه منلی-وازرمن نه وتر معیاری به ما نمی‌دهند. دلیل دیگری که برای نیاز به معیار برای جدا کردن حالت‌های مربوط از نامربوط وجود دارد توصیف ما از نحوهٔ مقایسهٔ دو قابلیت است. از طرح منلی-وازرمن نتیجه می‌شود که هر تغییر نامربوطی یک موردِ Cی جدید است و باید در ارزیابی ما برای اسنادِ قابلیت لحاظ شود. مثلاً اینکه یک شیشه بیافتد و یک پرنده در همان زمان در آن سر دنیا پرواز کند C1 و شیشه بیافتد و آن پرنده پرواز نکند C2 خواهد بود. اما شهوداً به نظر نمی‌رسد ما به این صورت قابلیت‌ها را ارزیابی کنیم؛ بلکه به نظر می‌رسد ما دامنهٔ ارزیابی‌مان را به تغییراتی محدود می‌کنیم که ربطی علی به قابلیت مورد نظر دارند. اگر به واقع چنین باشد یک قابلیت‌باور به منلی-وازرمن خواهد گفت که از آنجا که خودِ علیت باید بر پایهٔ قابلیت‌ها توضیح داده شود تحلیل ایشان نمی‌تواند تحلیلی تقلیل‌گرایانه باشد.

۳- ارزیابی نهایی

هدف من در این مقاله در درجهٔ نخست این بود که یک راهنما را برای ورود به مبحثِ قابلیت‌ها در زبان فارسی تهیه کنم. البته این مبحثی گسترده به شمار می‌آید که پوشش دادن همهٔ موضوعات آن در یک مقاله ناممکن است. اما من کوشیدم دست کم مهم‌ترین خطوط پژوهشی این حوزهٔ فلسفی را ترسیم نمایم. برای این منظور من تاریخ این

مبحث را از دریچهٔ تحلیل‌های سمانتیکِ گوناگون و نسبتِ آنها با شرح‌های متافیزیکی از قابلیت‌ها روایت کردم. در این مرورِ تاریخی من روایت‌گری ختشی نبودم. البته به نظرم نقدهای وارد آمده بر تحلیل‌های شرطی ساده و اصلاح‌شده برای ردِّ آنها کافی بود و من تنها آنها را روایت کردم. اما در موردِ دو تحلیلِ نوعیِ فارا و تحلیل‌های مدرج کوشیدم نقدهای تازه‌ای را مطرح کنم که بیشتر در ادبیاتِ این بحث (تا جایی که من می‌دانم) کسی سراغ آنها نرفته است. من مشخصاً علاوه بر سه نقدِ وازرمن یک نگرانی و دو نقدِ جدید بر فارا وارد کردم و همچنین به دو شیوهٔ مختلف یک نقد و نگرانی را نیز در موردِ رویکردهای مدرج طرح نمودم. با این حساب با التفات به مشکلاتی که همهٔ این تحلیل‌ها دارند در میان این پنج رویکردِ سمانتیک من بیش از همه با رویکردِ دوم یعنی تحلیل‌ناپذیر دانستنِ قابلیت‌ها همدل هستم. در سویهٔ متافیزیکی نیز به نظرم تحلیل‌ناپذیر دانستن و وجودِ قابلیت‌های نمایش‌نیافته کافی است تا قابلیت‌باوری را رویکردی معقول و پذیرفتنی بدانیم.^{۵۴}

پی‌نوشت‌ها

1. Dispositions

۲. به عنوان نمونه بنگرید به سوزا (۲۰۱۰ و ۲۰۱۵) و توری (۲۰۱۱).
۳. به عنوان نمونه بنگرید به آثودی (۱۹۹۴) و شوئینزگیل (۲۰۰۲).
۴. به عنوان نمونه بنگرید به بوقوسیان (۲۰۰۳).
۵. به عنوان نمونه بنگرید به برد (۲۰۰۷).
۶. یکی از چالش‌های بحثِ حاضر در زبانِ فارسی یافتنِ معادلِ مناسب برای **Disposition** است. برخی واژه‌هایی همچون استعداد یا تمایل را معادل با آن به کار برده‌اند. اما عجیب است بگوییم شیشه استعدادِ شکستن دارد یا نمک تمایل به حل شدن دارد. با این حساب من معادلِ قابلیت را برای **Disposition** برگزیدم.
۷. مثلاً بنگرید به کرباسی‌زاده و یغمایی (۲۰۱۰)، وحید (۲۰۱۶ و ۲۰۱۹)، خلج (۲۰۱۹) و خلج و شیرازی (۲۰۲۰).
۸. از معدود مواردی که در زبانِ فارسی به بحثِ قابلیت‌ها پرداخته شده است می‌توان به مقالهٔ *تقلیل کارکردی؟* از شیخ‌رضایی (۱۳۸۴) اشاره کرد.

9. Verificationism

10. Stimulus

11. Manifestation

12. Dunamis

- 13. Tendency
- 14. Covert
- 15. Overt
- 16. Categorical
- 17. Paraphrase
- 18. Simple
- 19. Functionalism
- 20. Truth-maker
- 21. Causal base
- 22. Multiple-realization

۲۳. یک نقد بر تحلیل شرطی ساده که من در ادامه به آن نخواهم پرداخت نقد ملور (۱۹۷۴) است. او مدعی است تفکیک ویژگی‌های قابلیت‌ها از ویژگی‌های مقوله‌ای بر پایه این ادعا که اولی برخلاف دومی مستلزم شرطی‌ها است پذیرفتنی نیست؛ چرا که نمونه‌های سرمشق‌گونه ویژگی‌های مقوله‌ای نیز مستلزم شرطی‌ها هستند. مامفورد (۱۹۹۸) در شرح اصلاح‌شده‌اش کوشیده است به این نقد پاسخ دهد.

۲۴. بنگرید به مارتین (۱۹۹۶: ۷۳-۷۴)

۲۵. برای بحث بیشتر در مورد این نقد بنگرید به مارتین (۱۹۹۶: ۱۷۴)

۲۶. بنگرید به بلاک (۱۹۹۰)

- 27. Overdetermination
- 28. Epiphenomenon
- 29. Fink
- 30. Mask
- 31. Mimic

۳۲. نخستین بار مثال جاسوسی را مارتین (۱۹۹۴) و مثال پوشش را جانسون (۱۹۹۲) مطرح کردند. مثال تقلید نیز نخستین بار از سوی اسمیت (۱۹۷۷) در دهه ۷۰ میلادی طرح شد اما توجه جدی به آن به مثابه مثال نقض تحلیل شرطی ساده در دهه ۹۰ صورت پذیرفت.

- 33. First-order

۳۴. سپاس از یکی از داوران محترم که اسباب این شد که این نکته دقیق‌تر توضیح داده شود.

- 35. Dispositionalism
- 36. Dispositional essentialism

۳۷. مشخصاً به نظر می‌رسد این ویژگی در مورد برخی قابلیت‌های مهارتی صادق نیست. یعنی مثلاً اگر کسی به تازگی مهارت آلمانی حرف زدن را یاد گرفته باشد، اما آن را به مدت پنجاه سال اصلاً به نمایش در نیاورد، به احتمال قوی آن مهارت را از دست خواهد داد.

۳۸. یکی از داوران محترم پیشنهاد داده‌اند که با اضافه کردن ایده جهان‌های ناممکن در شرطی‌های خلاف واقع می‌توان این انگیزه قابلیت‌باوری را خنثی کرد و همچنان از سمانتیک شرطی‌های خلاف واقع در تحلیل قابلیت‌ها دفاع کرد. این پیشنهاد جالبی است که تا جایی که من اطلاع دارم کسی در ادبیات موجود به سراغ آن نرفته است و در جای خودش می‌تواند ارزیابی گردد. من اما در اینجا نسبت به آن خنثی باقی می‌مانم.

- 39. Nomic necessity

۴۰. واقعیت آن است که یک انگیزه سمانتیک نیز برای چنین تحلیل‌های اصلاح‌شده‌ای وجود دارد و آن امکان تفکیک معنای ویژگی‌های قابلیت‌ی از ویژگی‌های مقوله‌ای است. به این دلیل بوده است که قابلیت‌باوری همچون مامفورد (۱۹۹۸) نیز نوعی تحلیل شرطی اصلاح‌شده را پیشنهاد می‌دهد.

41. Antidote

۴۲. یکی از پرکارترین فیلسوفان این مبحث به نام چوئی (۲۰۰۳) یک نقد سمانتیک دیگر را بر تحلیل لوئیز وارد کرده است.

۴۳. یک نقد متافیزیکی بر لوئیز آن است که درونی بودن ویژگی‌های قابلیت‌ی را پیش فرض گرفته است. برای آشنایی با این نقد بنگرید به یابلو (۱۹۹۹)، مککیتریک (۲۰۰۳) و چوئی (۲۰۰۹).

۴۴. برخی مدافعان استفاده از قید شرایط طبیعی و ایده‌آل (همچون مالزکورن (۲۰۰۰)) در پاسخ به این اعتراض یک راهبرد بسترگرایانه را اتخاذ کرده‌اند که در اینجا من فرصت طرح و نقد آن را ندارم. بنگرید به فارا (۲۰۰۵: ۵۴-۵۵)

45. Generic

46. Habitual

47. Absent patterns

48. Absent stimulus conditions

۴۹. یولی-ووکوری (۲۰۱۰) نقد دیگری را بر تحلیل فارا وارد کرده است که به موجب آن تحلیل او معادل با یک نوع تحلیل شرطی اصلاح‌شده است و در نتیجه مزیتی نسبت به آن‌ها به شمار نمی‌آید.

50. Compositionality

۵۱. استنلی (۲۰۱۱: ۷۶) در تعریف دو رویکرد گزاره‌ای و محمولی می‌نویسد: «در ادبیات موجود دو رویکرد کلی در تفسیر PRO ی کنترل‌شده وجود دارد. رویکرد نخست رویکرد محمولی است. مطابق با این دیدگاه به تفسیر PRO ی کنترل‌شده PRO در واقع اصلاً یک ضمیر نیست ... [در این نگاه] عبارت‌های مصدری که شامل PRO می‌شوند بر ویژگی‌ها دلالت می‌کنند. رویکرد دوم رویکرد گزاره‌ای است. مطابق با این دیدگاه PRO ی کنترل‌شده یک ضمیر است ... [در این نگاه] عبارت‌های مصدری شامل PRO بر گزاره‌ها دلالت می‌کنند.»

۵۲. یکی از داوران محترم این اعتراض را نسبت به نقد حاضر مطرح کرده است که فارا می‌تواند با استناد به همان ایده استثناء‌پذیر بودن جملات نوعی به این نقد پاسخ دهد. در واقع همان‌طور که مثال‌های جاسوسی و پوشش استثناء‌های قابل پذیرش جملات نوعی بودند، مواردی که مسی در انجام پوکر ناموفق بوده است نیز استثناء‌های قابل پذیرش جمله "مسی پوکر می‌کند هنگامی که فوتبال بازی می‌کند" هستند. تفاوت تنها در اینجاست که در مثال‌های جاسوسی و پوشش استثناء‌ها در اقلیت هستند؛ اما در مورد مثال مسی استثناء‌ها در اکثریت هستند. با تشکر از داور محترم به جهت طرح این اعتراض در پاسخ اولاً به نظر می‌رسد اینکه نقد من وارد است یا نه تا حدی به شهود ما بازمی‌گردد. شهود من آن است که جمله "مسی پوکر می‌کند هنگامی که فوتبال بازی می‌کند" صادق نیست؛ درحالی‌که مسی قابلیت پوکر کردن را داراست. برای تقویت این شهود می‌توانیم مثالی بزنییم که در آن احتمال یک بر میلیون محقق شده باشد. مثلاً فرض کنید یک زنبور خاص در یک میلیون باری که در کل عمرش دنبال شهد یک گل خاص می‌گردد تنها یک بار موفق به یافتن آن می‌شود. اگرچه زنبور قابلیت یافتن شهد را دارد این به نظر من

مسخره است که بگوییم "زنبور آن شهیدِ خاص را می‌یابد هنگامی که دنبال آن گل می‌گردد." در ثانی به نظر من در فهمِ عادی از استثناء بودن این نهفته است که در اقلیت است. اگر یک وضعیت در ۹۹,۹ درصد از موارد اتفاق بیفتد بعید است بتواند استثناء نام بگیرد. ثالثاً اینکه به نظر من معقول‌تر آن است که بگوییم مثلاً در مثالِ مسی نفعی جمله‌نوعی پیشنهاد شده (یعنی این جمله که "مسی پوکر نمی‌کند هنگامی که فوتبال بازی می‌کند) جمله‌صادق استثناء بردار است. مشکل اینجاست که به نظر می‌رسد اگر ما ایده‌امکان استثناء‌های در اکثریت را برای جملاتِ نوعی بپذیریم، آنگاه هم جمله "مسی پوکر می‌کند هنگامی که فوتبال بازی می‌کند" و هم جمله "مسی پوکر نمی‌کند هنگامی که فوتبال بازی می‌کند" صادق خواهند بود!

۵۳. وتر با این تمهید به مشکلاتِ مثال کلاسیک تقلید و مثال پاشنه آشیل پاسخ می‌دهد. اگرچه بسته چوبی در مثال تقلید و بلوک آهنی در مثال پاشنه آشیل شهوداً محکم هستند و شکننده به شمار نمی‌آیند، اما در شرایطی می‌شکنند. بر پایه تحلیل وتر آن‌ها شکننده نیستند، نه به این خاطر که در هیچ شرایطی نمی‌شکنند، بلکه به این دلیل که "به سادگی" نمی‌شکنند.

۵۴. پیش از این گفتم که قابلیت‌باوری به دو نوع یگانه‌انگار و دوگانه‌انگار تقسیم می‌شود. داوری میان این‌ها مجالی دیگر را می‌طلبد؛ اما دست کم در نگاه نخست به جهت چالش‌های اساسی یگانه‌انگاری قابلیت (از جمله غیرشهودی بودن و تسلسل‌ها) به نظر من نسخه دوگانه‌انگارانه از قابلیت‌باوری که مارتین پرچم‌دار آن بوده است ارجح است.

References

- Armstrong, D. M. (1969). Dispositions are causes. *Analysis*, 30(1), 23-26.
- Armstrong, D. M., Martin, C. B., & Place, U. T. (1996). *Dispositions: A debate*. Routledge.
- Audi, R. (1994) Dispositional beliefs and dispositions to believe, *Noûs*, 28: 419-434.
- Bird, A., (1998), Dispositions and Antidotes, *The Philosophical Quarterly*, 48: 227-234.
- Bird, A., (2007), *Nature's Metaphysics: Laws and Properties*, Oxford: Oxford University Press.
- Block, N., (1990) Can the Mind Change the World? in G. S. Boolos (ed.), *Meaning and Method: Essays in Honor of Hilary Putnam*, New York: Cambridge University Press, 137-170.
- Boghossian, P. A. (2003). Blind reasoning. *Proceedings of the Aristotelian Society Supplementary Volume*, 77(1), 225-248.
- Carnap, R., (1928) *The Logical Structure of the World*, Berkeley: University of California Press
- Choi, S. (2003) Improving Bird's Antidotes, *Australasian Journal of Philosophy*, 81: 573-580.

- Choi, S. (2006). The Simple vs. Reformed Conditional Analysis of Dispositions, *Synthese*, 148: 369–379.
- Choi, S. (2008) Dispositional properties and counterfactual conditionals. *Mind*, 117, 795–841.
- Choi, S. (2009). The Conditional Analysis of Dispositions and the Intrinsic Dispositions Thesis, *Philosophy and Phenomenological Research*, 78: 563–590.
- Choi, S., & Fara, M. (2018). 'Dispositions', Stanford Encyclopedia of Philosophy, (ed.) E. Zalta, <https://plato.stanford.edu/entries/dispositions/>
- Cross, T. (2012). Recent work on dispositions. *Analysis*, 72(1), 115–124.
- Dummett, M. (1978). *Truth and other enigmas*. Harvard University Press.
- Fara, M. (2005). Dispositions and habituals. *Noûs*, 39, 43–82.
- Goodman, N. (1954) *Fact, Fiction and Forecast*, Cambridge, Mass.: Harvard University Press
- Gundersen, L. (2002) In Defence of the Conditional Account of Dispositions, *Synthese*, 130: 389–411.
- Hawthorne, J., & Manley, D. (2005). Stephen Mumford. Dispositions. Oxford: Oxford University Press, 1998. 261 pp. *Nous*, 39(1), 179–195.
- Heil, J. (2003). *From an Ontological Point of View*, Oxford: Clarendon Press.
- Johnston, M., (1992) How to Speak of the Colors, *Philosophical Studies*, 68: 221–263.
- Khalaj, M. H. M. (2019). Knowledge-how and the problems of masking and finkishness. *Synthese*, 1–19.
- Khalaj, M. H. M., & Shirazi, S. H. A. (2020). Is Skill a Kind of Disposition to Action-Guiding Knowledge? *Erkenntnis*, 1–24.
- Langton, R. & Lewis, D. (1998). Defining “Intrinsic”, *Philosophy and Phenomenological Research*, 58: 333–345.
- Lewis, D. (1997) Finkish Dispositions. *Philosophical Quarterly*. 47, pp. 143–58.
- Malzkorn, W. (2000). Realism, Functionalism and the Conditional Analysis of Dispositions, *The Philosophical Quarterly*, 50: 452–469.
- Manley, D. and R. Wasserman. (2008) 'On Linking Dispositions and Conditionals'. *Mind* 117 (465): 59–84.
- Martin, C. B. (1994). Dispositions and conditionals. *Philosophical Quarterly*, 44, 1–8.
- Martin, C. B, Armstrong, D. M., & Place, U. T. (1996). *Dispositions: A debate*. Routledge.
- Mellor, D.H. (1974) In Defence of Dispositions. *The Philosophical Review*, 83: 157–181
- McKittrick, J. (2003) A Case for Extrinsic Dispositions, *Australasian Journal of Philosophy* 81: 155–174
- Mumford, S. (2003). *Dispositions*. Clarendon Press.

- Prior, E., Pargetter, R. & Jackson, F., (1982) Three Theses about Dispositions, *American Philosophical Quarterly*, 19: 251-257.
- Railton, P. (2006). Normative guidance. In R. Shafer-Landau (ed.), *Oxford Studies in Metaethics*. Oxford: Clarendon Press: 3-33.
- Ryle, G., (1949.) *The Concept of Mind*, London: Penguin.
- Searle, J.R. (1980), Minds, brains, and programs. *Behavioral and Brain Sciences* 3 (3): 417-457
- Schwitzgebel, E. (2002). A phenomenal, dispositional account of belief, *Noûs*, 36: 249-275
- Sheikhezadeh, H. (2005). Functional reduction? In Dard falsefe, Darse Falsafe Karim Mojtahedi, Edited by M.M. Hashemi and others, Kavir press
- Smith, A. D. (1977) Dispositional properties. *Mind* 86(343): 439-445.
- Sosa, E. (2010). How Competence Matters in Epistemology. *Philosophical Perspectives* 24: 465- 75.
- Sosa, E. (2015) *Judgment and Agency*. Oxford University Press.
- Stanley, J. (2011). *Know how*. Oxford: Oxford University Press.
- Turri, J. (2011). Manifest Failure: The Gettier Problem Solved. *Philosophers' Imprint* 11 (8): 1-11.
- Vahid, H. (2016). A dispositional analysis of propositional and doxastic justification. *Philosophical Studies*, 173(11), 3133-3152.
- Vahid, H. (2019). The dispositional architecture of epistemic reasons. *Philosophical Studies*, 176(7), 1887-1904.
- Vetter, B. (2014) Dispositions without Conditionals. *Mind* 123 (489): 129-156.
- Wasserman, R. (2011). Dispositions and generics. *Philosophical Perspectives*, 25, 425-453.
- Yablo, S. (1999) Intrinsicness, *Philosophical Topics*, 26: 590-627.
- Yaghmaie, A., & Karbasizadeh, A. Dispositional Structuralism (2010) Structure and Identity conference, Bristol University, <http://www.bristol.ac.uk/media-library/sites/structuralism/migrated/documents/dispositional-structuralism.pdf>
- Yli-Vakkuri, J. (2010). Conditional and habitual analyses of disposition ascriptions. *The Philosophical Quarterly*, 60(240), 624-630.